

LES COLÒNIES I LES SORTIDES ESCOLARS SÓN ESCOLA

Una crida a preservar un patrimoni educatiu irrenunciable

Un patrimoni educatiu propi que val la pena protegir

El fenomen de les colònies escolars a Catalunya té una especificitat que convé reconèixer i cuidar com a part del propi patrimoni educatiu, social i cultural. No és una pràctica genèrica: és una tradició arrelada en la manera com Catalunya ha entès l'escola, la infància i la relació entre educació i territori al llarg de més d'un segle.

A finals del segle XIX, l'Ajuntament de Barcelona ja organitzava estades a la natura per a infants de famílies obreres, amb la convicció que l'educació integral no podia quedar tancada entre quatre parets. La Mancomunitat de Catalunya les incorporà com a peça del model educatiu propi, al costat de les biblioteques escolars, les escoles a l'aire lliure i les escoles d'estiu. Rosa Sensat, que havia formulat amb precisió la necessitat que l'escola estigués en relació permanent amb el medi natural i social, les entenia com una expressió concreta d'aquella pedagogia.

Aquell model fou truncat el 1939, però la memòria no es va deixar suprimir del tot. Quan als anys seixanta i setanta els mestres catalans van refer el camí de la renovació pedagògica —a les Escoles d'Estiu de Rosa Sensat, als Moviments de Renovació Pedagògica— les colònies hi van ser de nou, convençuts que l'escola tancada empetiteix la mirada dels infants. Avui, Catalunya disposa d'una xarxa d'equipaments, organitzadors especialitzats i entitats del lleure educatiu que fan possible aquesta tradició. Aquesta xarxa és un patrimoni. I els patrimonis, quan es deterioren, no es recuperen fàcilment.

Marta Mata: l'escola que surt al món

Marta Mata i Garriga va créixer en una família on l'educació era entesa com un fet de vida. La seva mare, Àngels Garriga, mestra del Grup Escolar Pere Vila, havia après d'una escola que sortia al carrer, que organitzava visites i que considerava que el contacte amb la natura i la comunitat era tan formador com l'aritmètica o la gramàtica. La Marta va heretar aquesta convicció i la va aprofundir al llarg de tota la seva trajectòria.

En el seu discurs d'investidura com a Doctora Honoris Causa per la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 1999, va recordar que la finalitat última de l'escola era «*ajudar els infants a ser persones, ciutadans actius d'aquest món*». Ciutadans actius, no receptors passius. Formar-los requereix oferir experiències que transcendeixin les parets de l'aula: el treball en grup en un entorn desconegut, la descoberta del territori, l'aprendre a viure junts. Les colònies i les sortides eren, en aquest marc, una peça necessària de l'escola que ella imaginava.

Celestí Freinet, una referència que els mestres catalans de la renovació van assimilar amb intensitat, sostenia que l'escola ha de ser una cooperativa de vida. La convivència en un entorn diferent, la gestió col·lectiva del temps i l'espai, el descobriment del medi natural i cultural: tot plegat és formació. I tot plegat mereix, en l'any del centenari del naixement de Marta Mata, un lloc garantit en la planificació educativa de Catalunya.

Una oportunitat per a tothom

Per a molts infants d'entorns socialment vulnerables, les colònies i les sortides representen l'única oportunitat real de sortir del seu barri, de dormir fora de casa, de descobrir la natura, de viure durant uns dies una convivència lliure dels condicionants familiars habituals. L'escola pública que Marta Mata va defensar és la que garanteix l'educació de tots i cada un dels infants, sense excepció. Els que l'escola pública té l'obligació de no deixar enrere.

A l'administració: garantia curricular i recursos estables

Proposem que aquesta crisi sigui l'ocasió per fer un pas endavant: incorporar les sortides d'un dia i les colònies escolars al currículum de manera explícita, amb dotació econòmica específica, amb reconeixement de la feina que comporten per als docents i amb garanties d'accés per a tots els alumnes independentment de la seva situació familiar. No com una activitat opcional, sinó com una experiència educativa protegida per la norma i dotada de recursos estables. I amb el reconeixement explícit del sector professional del lleure educatiu com a part integrant i indispensable del sistema educatiu català.

Als mestres: reconeixement, suport i una petició

La Fundació Marta Mata Garriga entén la situació que ha portat a moltes escoles a prendre una decisió tan difícil com la de suspendre les sortides i les colònies per al proper curs. Darrere d'aquesta mesura hi ha anys d'acumulació: manca de reconeixement professional, condicions laborals que s'han deteriorat, recursos que no arriben. Els mestres que l'han adoptada ho han fet com a última via per fer sentir una veu que no ha estat prou escoltada. Les seves reivindicacions —millores salarials, reducció de ràtios, reconeixement efectiu de la tasca docent, més recursos per a l'escola inclusiva, entre d'altres— no són capricis. Són les condicions sense les quals no és possible construir l'escola pública de qualitat que tots diem voler. La Fundació les fa seves.

Però hi ha una qüestió que voldríem posar sobre la taula. Quan un mestre surt de l'escola a fer unes colònies o una sortida educativa, no ho fa sol. Ho fa recolzat per una xarxa de professionals que fan possible que aquells dies funcionin. I quan aquella xarxa desapareix —perquè les colònies s'aturen i els equipaments es buiden—, recuperar-la és molt més difícil que mantenir-la.

Per tot això, amb profund respecte i reconeixent plenament la legitimitat de les seves reivindicacions, demanem als mestres i a les escoles que, en la mesura del possible, preservin les sortides i les colònies al marge del conflicte.

Una crida a l'acord

La Fundació Marta Mata Garriga fa una crida a totes les parts implicades —govern, administració educativa, sindicats i representants del professorat, famílies i entitats del lleure educatiu— a obrir un diàleg real i urgent. En l'any del centenari del naixement de Marta Mata, recordem que ella va dedicar la seva vida a demostrar que l'escola pública podia ser, alhora, equitativa i exigent, arrelada al territori i oberta al món. Les colònies i les sortides n'eren una expressió viva. Defensar-les és defensar la idea que l'educació pública és un dret.

Adjuntem el manifest en defensa del lleure i l'associacionisme educatiu a Catalunya per garantir el dret dels infants al futur

L'any 2021 a la Jornada Marta Mata que dedicàrem a Quim Franch, vam elaborar i aprovar aquest manifest, entre totes les persones que hi participàrem. Des de la Fundació Marta Mata tenim el convenciment de la plena actualitat de les seves propostes. El podeu trobar a: L'enllaç del PDF del document és aquest:

<https://fundaciomartamata.org/media/noticies/162/ManifestDefensaLleure.pdf>

FUNDACIÓ MARTA MATA GARRIGA, Maig de 2026